

Anul 2022

In Memoriam eroilor ungheneni căzuți în războiul din Transnistria

În luna decembrie, Parlamentul RM a adoptat hotărârea ca anul 2022 să fie declarat-Anul recunoștinței față de veteranii de război, participanți la războiul din Transnistria. Inițiativa legislativă a fost votată de 72 de deputați. Hotărârea avea scopul de a promova valorile, de a educa tânăra generație în spiritul patriotic, dar și de a oferi un omagiu de recunoștință a statului față de meritele veteranilor de război care au luptat pentru apărarea integrității și independenței țării.

În semn de recunoștință față de patriotismul eroilor ungheneni decedați în acest război, care și-au jertfit viața în lupta pentru libertate și democrație, Asociația Istoricilor „Nicolae Iorga” din Ungheni și-a pus drept scop de a amplasa plăci comemorative pentru înveșnicirea numelor lor în localitățile de baștină.

Împreună cu mama eroului unghenean Oleg Ungureanu

Alături de tatăl eroului din Buciumeni Vladimir Cimpoieș,

Transmitem placa comemorativă a eroului Vladimir Zarniichi din s.Zăzulenii Vechi, primarului comunei Negurenii Vechi, Galina Uscatu

Adunarea Generală a Asociației- 12 februarie 2022

La data de 12 februarie 2022 am desfășurat Adunarea Generală a Asociației. Pe ordinea de zi au fost următoarele întrebări:

1. Raportul de activitate al președintelui Asociației Istoricilor, dl. Corneliu Prepeliță
2. Prezentarea și votarea Statutului redacție nouă
3. Alegerea Consiliului Asociației
4. Alegerea Comisiei de Cenzori

5. Diverse

La începutul ședinței membrii Asociației am ținut un minut de reculegere în memoria colegilor, membri-fondatori ai Asociației, Arcadie Starașciuc și Iurie Țurcanu. Ulterior președintele a prezentat un raport al activităților organizate de Asociație în acești opt ani de activitate.

Ulterior a fost pus în discuție și votat Statutul Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga în redacției nouă. Votarea Statutului în redacție nouă a fost necesar datorită faptului că era o cerință a Agenției Serviciilor Publice din Republica Moldova pentru a fi adus în concordanță cu Legea nr.86 din 11 iunie 2020 cu privire la organizațiile necomerciale.

În cadrul ședinței a fost ales domnul Corneliu Prepeliță ca Administrator al Asociației pentru următorii cinci ani cu unanimitate de voturi. În cadrul Adunării Generale tot pe o perioadă de cinci ani a fost ales și Consiliului Asociației în următoarea componență: Călin Maria, Leiba Veaceslav, Sasu Marina, Lupșoru Ludmila, Pascaru Olga, Ciochină Marcela, Radu Victoria. Comisia de cenzori este în următoarea componență-Caliga Reveca, Cozariuc Sergiu, Mutu Viorica.

În cadrul aceleiași ședințe am înaintat o scrisoare de susținere către Președintele Republicii Moldova, Serviciul distincției de stat, pentru ai acorda domnului Ion Coștaș, Ordinul Republicii.

În semn de recunoștință pentru activitatea în promovarea și cunoașterea istoriei războiului de pe Nistru și a eroilor-martiri din raionul Ungheni căzuți în acest război, președintele Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga” din Ungheni, Corneliu Prepeliță a fost decorat cu „Ordinul de onoare AVR-1992 Tiras-Tighina și titlul de Cavaler.

Prin Decizia Consiliului de Administrare

AVR-1992 Tiras-Tighina

Nr. din 15 04 2021

*profesorul
Corneliiu Prepelitã*

i s-a conferit

ORDINUL DE ONOARE

AVR-1992 TIRAS-TIGHINA

și titlu de CAVALER

ORDINUL DE ONOARE
AVR-1992 TIRAS-TIGHINA

Președintele AVR-1992 Tiras-Tighina

Colonel Anatolie CARAMAN

26 02 2021

A. Caraman

PENTRU ȚARĂ, PENTRU NEAM!

**Asociația Veteranilor Războiului
din 1992 Tiras-Tighina**

BREVET

Asociația Istoricilor „Nicolae Iorga” din raionul Ungheni

Nr. 09 din 12.02.2022

Aparatul Președintelui Republicii Moldova

Serviciul distincții de stat

Scrisoare de susținere

Prin prezenta, membrii Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga” din raionul Ungheni, susținem în unanimitate candidatura dlui General de divizie Ion Costăș pentru conferirea înaltei distincții de stat Ordinul Republicii.

Dl.General Ion Costăș, ex-ministru al Afacerilor Interne și ex-ministru al Apărării este o personalitate noorie atât în Republica Moldova, cât și peste hotare. Contribuția și meritele dumnealui sunt inestimabile pentru serviciul statului, a ordinii de drept, a securității Republicii Moldova.

În cea mai grea perioadă a Republicii Moldova și anume în timpul războiului moldo-rus din Transnistria, a stat în avangarda acestor evenimente, depunând toate cunoștințele, experiența și abnegația pentru reformarea Ministerului Afacerilor Interne și organizării apărării integrității teritoriale a Republicii Moldova.

Cu părere de rău, meritele dlui General Ion Costăș, pe nedrept nu au fost apreciate și remarcate de guvernările anterioare, dar sperăm că cel puțin acum, după trecerea a 30 ani de la războiul din Transnistria, meritele dlui General Ion Costăș vor fi apreciate la justa valoare, fiindu-i conferit înalta distincție de stat Ordinul Republicii.

Cu aleasă considerațiune,
membrii Asociației Istoricilor
„Nicolae Iorga” din raionul Ungheni

Solocica Margareta
Peromari Lilia
Tascaru Tina
Bochicel Elena
Cozariu Susana
Tebea Maria
Rabija Ala
Ciochins Marcela
Cornei Veronica
Hxenti Svetlana
Traseo Alina
Mashevice Vladimir

Corneliu Prepelita
Calin Maria
Sasu Maria
Stancu Ramona
Rusu Veronica
Geiba Beacesko
Stancu Ecaterina
Indrepreșcu Ludmila
Ungureanu Ecaterina
Ladu Victoria
Simoniuc Victoria
Timosco Oana

Dezvelirea plăcii comemorative,
Alexandru Groapă-20.02.2022

Activitatea de dezvelire a plăcii comemorative s-a desfășurat la gimnaziul

din satul Chirileni carui-a I s-a atribuit numele deputatului Sfatului Țării – Alexandru Goapă, începând cu 1 ianuarie 2022. Alexandru Groapă a fost unicul deputat din Sfatul Țării originar din raionul Ungheni, a fost unul din cei 86 de deputați care a votat Unirea Basarabiei cu România la 27 martie 1918.

La eveniment au fost prezenți Consulul general al României la Bălți, Petrișor Dumitrescu, Sorin Bădulescu, consul al Biroului Consular din Ungheni, Anatol Petrencu, președintele Asociației Istorice „Alexandru Moșanu” din Republica Moldova, Ion Negrei, vicepreședintele Asociației Istorice „Alexandru Moșanu”, Vasile Iucal, directorul Muzeului de Istorie și Etnografie din Ungheni, Vadim Pîslaru, șeful Secției Cultură Ungheni, reprezentanți ai autorităților publice locale.

Cei prezenți la eveniment au susținut discursuri prin care au evocat personalitatea și patriotismul lui Alexandru Groapă, reprezentant de vază de seamă al mișcării de eliberare națională a românilor din Basarabia.

Asociației Istorice „Nicolae Iorga” din Ungheni a avut o implicare substanțială în procesul administrativ de schimbare a numelui instituției de învățământ cât și în edificarea acestei plăci comemorative. Asociația a înaintat demersul de acordare a numelui și a edificat placa comemorativă.

În discursul său, consulul general al României a transmis salutul oficiului consular, alături de cele mai profunde sentimente de recunoștință pentru întreaga activitate didactică, care reprezintă misiunea cea mai nobilă pentru generațiile următoare. De valoarea actului de învățământ depinde cum se vor dezvolta valorile naționale și calitatea vieții cetățenilor. Ulterior a făcut o prezentare a lui Alexandru Groapă, cel ce a dus o activitate patriotic de afirmare a identității naționale în Basarabia, cauză pentru care, începând cu anul 1902,

împreună cu alți patrioți, este deținut în închisoare până la jumătatea lui ianuarie 1903.

În discursul său, președintele Asociației Istorice „Nicolae Iorga” a menționat că: „Trăim astăzi, un moment important, de restabilire a memoriei unor adevărați patrioți, de erudiție rară, care, în moment dificile, au luat decizii curajoase pentru națiune. Data de 20 februarie 2022 va rămâne, pentru totdeauna în inimile locuitorilor din Chirileni ca un moment de înaltă cinstire a patrioților neamului care s-au jertfit pentru un viitor mai bun. Activitatea lui Alexandru Groapă și erudiția sa sunt motive importante pentru generația actuală de a-și urmări și făuri un destin frumos alături de toate civilizațiile lumii. Credința și idealurile lui Alexandru Groapă pot fi înfăptuite în cadrul generos și democratic al Uniunii Europene.

Corneliu Prepelită, președintele Asociației Istorice „Nicolae Iorga”, Anatol Petrencu, președintele Asociației Istorice „Alexandru Moșanu”, Oboroc Ion, director gimn. „Alexandru Groapă din s.Chirileni și Ion Negrei vicepreședintele Asociației Istorice „Alexandru Moșanu”.

Dezvelirea plăcii comemorative - „Vladimir Zarnițchi”, 2 martie 2022

La 2 martie, când sunt comemorați cei căzuți în războiul pentru apărarea integrității și suveranității Republicii Moldova, Asociația Istorice „Nicolae Iorga” a organizat o serie de activități consacrate celor 30 de ani de la războiul de

pe Nistru. Astfel în ziua de 2 martie, membrii Asociației am participat la dezvelirea plăcilor comemorative a eroilor-Vladimir Zarnițchi și Vasile Moruz în localitățile de baștină.

Mai întâi, membrii Asociației Istorice „Nicolae Iorga”, am participat la dezvelirea plăcii comemorative a lui „Vladimir Zarnițchi” care a fost instalată pe frontispiciul Casei de Cultură din satul Zăzulenii Vechi care îi poartă numele. Memoria lui Vladimir Zarnițchi cât și a tuturor eroilor căzuți în războiul din Transnistria a fost onorată cu un minut de reculegere.

La evenimentul respectiv au fost prezenți primarul comunei Negurenii Vechi,

Uscatu Galina,
vicepreședintele raionului
Lazăr Tatiana, șeful secției
Cultură Ungheni, Vadim
Pîslaru, Vasile Lupu-
Cetireanu, membru a
Asociației Veteranilor
1992 Tiras-Tighina
membri ai Asociației,
combatanți ai războiului
din Transnistria. Cei
prezenți la eveniment au
susținut discursuri prin
care au evocat

personalitatea și patriotismul lui Vladimir Zarnițchi de care a dat dovada pe câmpul de luptă.

În discursul său, primarul comunei Galina Uscatu a vorbit despre importanța promovării personalităților locale în rândurile elevilor din instituțiilor de învățământ, astfel cultivându-le dragostea către valorile patriotice. În același context a înmânat președintelui Asociației Istorice, Corneliu Prepelită, diplomă de grațitudine, în semn de înaltă considerație și recunoștință pentru contribuția substanțială la înveșnicirea memoriei eroului-martir, Vladimir Zarnițchi, la baștina sa în satul Zăzulenii Vechi, prin instalarea plăcii comemorative.

Placa comemorativă a fost dezvelită de către președintele Asociației Istoricilor, Corneliu Prepeliță și vicepreședintele raionului Lazăr Tatiana. Ulterior după dezvelirea plăcii comemorative, ne-am deplasat în cimitirul din satul Zăzulenii Vechi unde am depus un buchet de flori la mormântului eroului Vladimir Zarnițchi.

Este cert și faptul că, acțiunile tuturor participanților la acest război, constituie o filă aparte în istoria Republicii Moldova, deoarece acești bravi ostași au dat dovadă de un înalt profesionalism și o responsabilitate sporită, calități ce au fost demonstrate cu certitudine pe platourile de luptă.

Această zi reprezintă pentru noi un eveniment înălțător prin semnificația sa istorică. Cu acest prilej, prezentăm înaltul respect pentru perseverența și activitatea lor care cu trup și suflet au apărut integritatea țării noastre.

Dezvelirea plăcii comemorative - „Vasile Moruz”, 2 martie 2022

S-au scurs 30 de ani de la acel început de 2 martie 1992, care a lăsat amintiri triste în memoria poporului nostru. Sângerosul război din stânga Nistrului a înregistrat ireparabile pierderi umane. Începutul lunii martie, cât și întregul an 2022 a fost dedicat de membrii Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga” din Ungheni celor unsprezece eroi ungheneni, celor care au dat dovadă de bărbăție, spirit de sacrificiu și devotament față apărarea independenței și suveranității Republicii Moldova, prin amplasarea și dezvelirea plăcilor comemorative în memoria lor. Tragedia celor unsprezece martiri ai neamului o re trăiesc, an de an nu numai familiile și rudele acestora, dar și colegii, prietenii, cei care pur și simplu îi cunosc.

La 2 martie 2022, în Casa de Cultură din satul Chirileni a fost dezvelită placa comemorativă în memoria lui Vasile Moruz. În cadrul acestei festivități au fost comemorate cu un minut de reculegere toți cei care au căzut pe câmpul de luptă în războiul de pe Nistru.

La eveniment au fost prezenți primarul satului Chirileni, Stoica Iurie, președintele Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga”, Corneliu Prepelită, președintele Asociației veteranilor 1992 Tiras-

Tighina, Secrieru Valeriu, șeful secției Cultură Ungheni, Vadim Pîslaru, rudele, veterani ai războiului pentru integritate și independența Republicii Moldova, precum și locuitori ai satului Chirileni.

Momentul cel mai important a fost dezvelirea plăcii comemorative, care a fost realizată de către Iurie Stoica, primarul satului Chirileni și Corneliu Prepelită. Ulterior preotul din localitate mai întâi a săvârșit o rugăciune în sănătatea veteranilor războiului din stânga Nistrului apoi a sfințit placa comemorativă a lui Vasile Moruz. Au urmat discursuri cu prilejul celor 30 ani de la războiul de pe Nistru din partea celor prezenți.

După activitatea de dezvelire a plăcii ne-am deplasat la cimitirul din localitate unde am depus un buchet de flori la mormântul eroului Vasile Moruz.

Ziua de 2 martie 1992 va rămâne ca o tragică amintire pentru întreaga populație a Republicii Moldova, pentru familiile combatanților care și-au pierdut viețile pe câmpul de luptă.

Dezvelirea plăcii comemorative a eroului Vladimir Cimpoieș în gimnaziul „Vladimir Cimpoieș”, 15 martie 2022

Activitatea de dezvelire a plăcii comemorative s-a desfășurat la gimnaziul din satul Buciumeni care poartă numele eroului-martir – Vladimir Cimpoieș, căzut în războiul de pe Nistru, începând cu 1 septembrie 2022. Evenimentul a avut loc în ziua când Vladimir ar fi împlinit 52 de ani.

La eveniment au fost prezenți Corneliu Prepeliță, președintele Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga” din Ungheni, Filip Petriciuc, primarul comunei Buciumeni, părinții, frații lui Vladimir, elevii gimnaziului și locuitori ai comunei Buciumeni.

Dezvelirea plăcii comemorative a fost realizată de președintele Asociației Istoricilor și tatăl lui Vladimir Cimpoieș, Alexei. Ulterior a urmat sfințirea plăcii de către parohul bisericii din localitate, Serghei Mizin. Au

urmat discursuri ale celor prezenți cât și un moment artistic din parte elevilor din gimnaziu.

În discursul său, președintele Asociației Istorice a menționat că Vladimir Cimpoeș a fost unul dintre primii care s-a avântat în luptă, fiind mecanic al unui TAB, riscându-și adesea viața. La începutul lunii mai, Vladimir a fost rănit în spate de gloanțele inamicului, fiind spitalizat la Chișinău. După tratament, datorită caracterului său de luptător, s-a reinters pe câmpul de luptă. Vladimir era considerat un spartan adevărat, bun luptător, fenomen, fiind apreciat pentru demnitatea sa. Era stimat de toți cei din jur, de la simpli polițiști până la ofițeri din comanda batalionului.

La finalul activității cei prezenți s-au deplasat la cimitirul din localitate pentru a depune un buchet de flori la mormântul lui Vladimir Cimpoeș.

Conferința științifică „104 ani de la Unirea Basarabiei cu România”,

26 martie 2022

La data de 26 martie 2022, Asociația Istorice „Nicolae Iorga” am organizat conferința științifică „104 ani de la Unirea Basarabiei cu România”, la care au participat membrii Asociației, elevi din instituțiile de învățământ din raion cât și cetățeni care simt românește.

În debutul conferinței, cu un mesaj de salut a venit Sorin Bădulescu, consul al Biroului consular al României de la Ungheni.

Raportori în cadrul conferinței au fost istorici de la universitățile și instituțiile academice din Chișinău, profesori de istorie și elevi. Participanții la conferință au auzit comunicările prezentate: „Între consensul de la Iași și compromisul de la Chișinău: calea spre unirea din 27 martie 2018” de istoricul Octavian Țîcu; „Alexandru Groapă- un militant pe tărâm național, deputat în Sfatul Țării” de Ilie Gulca; „Eșuarea misiunii lui Simion Rosal în decembrie 1917” de Sergiu Cataraga, director Muzeul Militar; „Unirea izvorăște din puterea de viață a poporului roman” de Marina Sasu, profesor, gim.Cornești. Generația de viitori cercetători în domeniul istoriei a fost reprezentată de eleva clasei a XII-a, L.T.,„Mihai Eminescu”, care a prezentat comunicarea „Martirii marii uniri”.

Conferința a avut menirea de a rosti și a promova adevărul istoric prin dezbateri și atitudini, uneori critice, de a stabili niște puncte de orientare în spațiul istoric, de a înțelege cu mai multă claritate cum s-a produs trecerea noastră print imp și spațiu, de a conștientiza ceea ce am avut și ce am pierdut, de a medita asupra faptului ce am fost și ce am reprezentat noi ca popor secole la rând și ceea ce am devenit astăzi. Participanții la reuniunea științifică și-au format o imagine mai adecvată asupra istoriei noastre naționale în context European și internațional, cu cât atât mai mult că evoluția noastră în timp a fost una cu rupturi, cu discontinuități. La un moment, firul istoriei s-a rupt, astăzi el trebuie refăcut și reînnotat. Pentru a vedea perspective dezvoltării noastre ca popor, este absolut necesar să însușim lecțiile istoriei, mai cu seamă cele produse după al Doilea război mondial.

Ulterior toți participanții la conferință ne-am deplasat către „Troia Martirilor Neamului”, unde un sobor de preoți din cadrul protopopiatului de Ungheni al Mitropolia

Basarabiei au susținut un Te Deum în memoria deputaților Sfatului Țării care l-a 1918 au votat Unirea Basarabiei cu România, urmat de depuneri de flori.

Nu se poate ca o asemenea activitate să nu finalizeze fără „Hora Unirii” scrisă de Vasile Alecsandri, acest cântec care exprimă sentimentul de bucurie generat de momentul istoric al Unirii. În timp, poezia a devenit un simbol al ideii de unire, iar astăzi este cântată în fiecare an pe 24 ianuarie, de Mica Unire și a Marii Uniri de la 1918.

Dezvelirea plăcii comemorative a eroului – OLEG UNGUREANU,

9 aprilie 2022

Dezvelirea plăcii comemorative a eroului-martir-OLEG UNGUREANU a avut loc pe data de 9 aprilie 2022 și s-a desfășurat pe strada care îi poartă numele din mun.Ungheni. La acțiunea de dezvelirea plăcii comemorative au participat membrii Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga” din Ungheni, Timoșco Oxana, Pascaru Olga, mama lui Oleg Ungureanu, Nina Ungureanu, frații Nicolae și Andrei, rude, veteran ai războiului de pe Nistru și elevi din instituțiile de învățământ din oraș.

Acțiunea a început cu dezvelirea plăcii de către mama lui Oleg Ungureanu și președintele Asociației Istoricilor „Nicolae Iorga”, ulterior a urmat sfințirea plăcii comemorative realizată de preotul, Nicolae Tverdostup urmată de o litie.

Cei prezenți la eveniment au susținut discursuri prin care au evocat personalitatea și patriotismul lui Oleg Ungureanu de care a dat dovada pe câmpul de luptă.

În discursul său președintele Asociației Istoricilor, Corneliu Prepeliță, a menționat despre personalitatea lui Oleg Ungureanu pe câmpul de luptă. Înaltele valori naționale, sentimental de dragoste și devotamentul față de patrie și de popor i-au fost caracteristice lui Oleg. În anul 1992, rămânând fidel jurământului, caporalul de poliție Oleg ungureanu a venit fără ezitare în ajutorul populației pașnice împotriva bandelor de cazaci și mercenari. Lupta din ziua de 20 iunie 1992 a fost poate cea mai crâncenă și din păcate, ultima pentru Oleg Ungureanu.

S-a stins ca o stea, astfel a mai plecat încă un bărbat în lumea celor drepți. Și cine știe poate sufletul lui astăzi se află undeva în rândurile celor mai viteji, celor mai curajoși, celor mai bărbați dintre bărbații, pe care i-a avut poporul nostru secole la rând. Oleg și-a iubit pământul, și-a iubit părinții, rudele, prietenii. N-a murit pe pământ străin, „eliberând” popoare străine. A murit pentru viitorul nostrum, pentru țara noastră.

Apoi fratele lui Oleg Ungureanu, Nicolae a menționat despre aspectele negative pe care le aduc războaiele în rândurile familiilor care își pierd pe cei mai apropiați în aceste războaie. Nimic în lume nu poate înlocui dragostea de mamă, frate, tată pentru cei care au pierdut pe cineva.

Ulterior au ținut discursuri, Vasile Lupu-

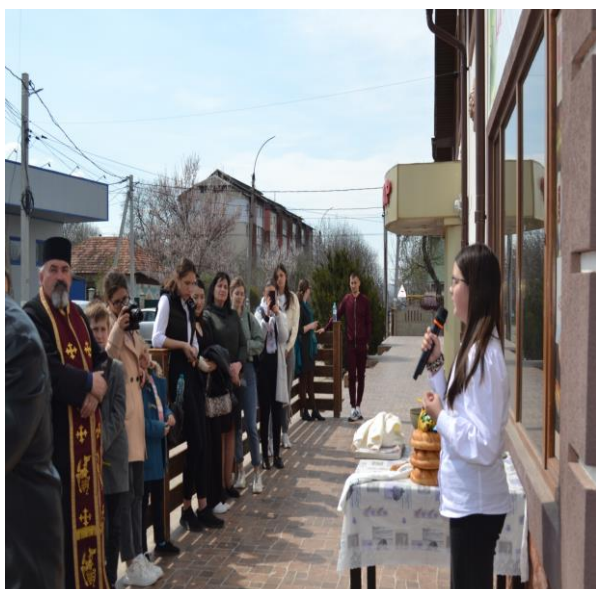

Cetirenu, veteran al războiului de pe Nistru, Dumitru Groza, cavaler al ordinului „Ștefan cel Mare”, Nicolae Țăruș care au reflectat în discursurile lor despre evenimentele din 1992 și operațiunile militare de atunci în care au fost implicați. Ei au menționat că în memoria colectivă Oleg s-a întipărit ca un camarad disciplinat, recepriv, prietenos și responsabil. Riscându-și viața, el se afla mereu în în cele mai periculoase locuri în vâltoarea luptelor înverșunate.

Activitatea a fost însoțită de recitaluri și cântece realizate de elevii: Ciocîrlan Amelia, cl.VI, L.T., „V.Alecsandri”; Său Victoria, cl.IX, L.T. „M.Eminescu; Friniuc Adriana, cl.XII, L.T., „Ghe.Asachi”, Ahmedjanova Dilora, cl.XII, L.T., „Ghe.Asachi”.

Conferința științifică de Istorie și Cultură Locală, Sculeni, 17 iunie 2022

La 17 iunie 2022, Asociația Istoricilor „Nicolae Iorga” am organizat a III ediție a Conferinței de Istorie și Cultură locală cu genericul „Deportările staliniste în localitățile raionului Ungheni” în Casa de Cultură din satul Sculeni. Astfel, sala Casei de Cultură din comuna Sculeni a fost plină cu elevi și profesori de istorie din raion, dar și locuitori ai satului, care au venit să asculte informațiile prezentate de către unii din cei mai renumiți academicieni și doctori habilitați în istorie.

Cu un cuvânt de salut a venit, consulul Biroului Consular al României la Ungheni, Sorin Băduescu. „Sunt încântat că mă aflu astăzi aici, la acest eveniment frumos și într-o localitate cu o istorie bogată. În acest sens țin să felicit toți istoricii cu prilejul zilei profesionale și vă mulțumesc pentru efortul pe care îl depuneți în menținerea flăcării vii a istoriei neamului. Generația tânără trebuie să cunoască ce s-a întâmplat în trecut, ca să evite greșelile din viitor. De asemenea, să știe cum să reacționeze în diferite situații, sau să identifice anumite comportamente care pot genera fapte condamnabile, cum ar fi deportarea, exteminarea și alte fapte împotriva umanității”, a declarat

consulul. Ulterior, cu un mesaj de salut a venit și primarul localității Sculeni, Vasile Casian. „Localitatea noastră de baștină are o istorie bogată și suntem foarte bucuroși că suntem astăzi gazda Conferinței de Istorie și Cultură locală. Vă mulțumim, dragi istorici pentru efortul depus”, a specificat primarul.

În cadrul Conferinței au fost premiați câștigătorii concursului „Deportările din localitatea ta” care s-a desfășurat la treapta gimnazială și liceală, la secțiunile eseu, proiect de cercetare și film. Elevii au primit diplome și cărți.

În cadrul conferinței, au fost invitați de onoare care au venit cu comunicări către public. Mai exact, este vorba despre academicianul Andrei și Valentina Eșanu, Anatol Petrencu, Octavian Țîcu.

Andrei Eșanu, academician, originar din Sculeni, în comunicarea sa „Scurt istoric al satului Sculeni. Repercusiuni ale deportărilor în localitate”, a făcut o incursiune despre istoria satului, prezentând date și informații interesante. Iar soția sa, Valentina Eșanu a dat citire unui document, semnat de un sculenean, în care se descrie situația de ocupație sovietică, chiar la Sculeni. „Din istoria satului m-am interesat permanent și poate că, acumulările de informații pe care le avem împreună cu soția Valentina, se vor regăsi într-o lucrare aparte, care să cuprindă o anumită parte din istoria zbuciumată a Sculeniului”, a menționat academicianul.

Anatol Petrencu, doctor habilitat în istorie, confirențiar universitar, a vorbit celor prezenți în sală despre deportările staliniste-crimă împotriva umanității. „Noi nu trebuie să uităm ceea ce s-a întâmplat și să fim atenți, solidari între noi. Iar despre deportați este foarte important să ne amintim și să-i menționăm”, a spus dânsul.

Și Octavian Țîcu, doctor în istorie, confirențiar universitar, a comunicat celor din sală despre „Operațiunile „naționale” în URSS – o altă față a deportărilor și represiunilor sovietice”. De asemenea, a ținut să se adreseze celor tineri, încurajându-i să continue pe linia scrierii și investigației istorice. A adus celor prezenți în sală detalii, legate de „minciunile” regimului, anume legată de exodul masiv al basarabenilor, dar și despre deportările pe criteriu etnic.

Cel mai emoționant moment al conferinței a fost la final, atunci când pe scena Casei de Cultură din Sculeni au ieșit elevii de la LT Sculeni care au pus în scenă

spectacolul „Nu vrem să ne răzbunați, dar să nu uitați”. Ideia montării scenetei cu mărturii ale deportaților din comuna Sculeni le aparține profesoarelor de istorie Maria Călin și Angela Rusu. Elevii împreună cu profesoarele au mers la persoanele din comună, care au avut de suferit de pe urma regimului comunist, și le-au luat un interviu. În baza acestora ei au putut să realizeze acest spectacol, care a fost unul demn de marile scene teatrale.

Dezvelirea plăcii comemorative a eroului – ILIE

MIHALACHI, 14 august 2022

Duminică, 14 august 2022, în satul Florițoaia Veche, un sătuc pierdut printre dealuri care s-au prins în hora Unirii, unde dansează plopii și cireșii, dansează-un tei c-olozioară a avut loc dezvelirea plăcii comemorative a eroului național, Ilie Mihalachi, un tânăr de 19 ani care și-a pierdut viața în războiul din Transnistria. Placa a fost instalată la Biblioteca Publică din satul Florițoaia Veche care îi poartă numele. La

ceremonie au participat sătenii, rudele combatantului, parohul bisericii care a oficiat o slujbă de pomenire a eroului după care a sfințit placa, reprezentanți a Asociației Istorice „Nicolae Iorga» din Ungheni în persoana președintelui Corneliu Prepelită, ansamblul model „Țărănuțele”, au prezentat un recital de cântece patriotice, iar utilizatorii bibliotecii „Ilie Mihalachi – un recital de poezii.

La 12 august ar fi împlinit 50 de ani, un tânăr curajos care putea să mai trăiască, să-și creeze o familie și să se bucure de viață cum o fac și astăzi semenii săi, dar, din păcate, ne privește din cer cu dojană. Ilie Mihalachi s-a născut la 12 august 1972, într-o familie de muncitori, mama-Elena, tata-Alexandru. Ilie absolvă gimnaziul din localitatea natală.

Corneliu Prepelită, istoric și președintele Asociației Istorice din raionul Ungheni „Nicolae Iorga” și cel care a venit cu inițiativa de a atribui numele unor combatanți din Ungheni unor instituții din localitățile de baștină și de a instala plăci comemorative în memoria tuturor celor 11 eroi ungheneni, a menționat în discursul său că memoria unghenienilor, care au luptat pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova, trebuie păstrată cu sfințenie și promovate ca un exemplu de urmat. Dânsul a recomandat ca în fiecare localitate, unde sunt instalate plăci comemorative să fie desfășurate ore în care să li spună copiilor și utilizatorilor cine a fost personalitatea al cărui nume îl poartă școala sau biblioteca¹.

Am sosit la Florițoaia Veche cu un bun prieten, Victor Cobzac, artist plastic, confirentiar universitar UTM și poet, a venit cu o donație de carte, 100 de unități de carte românească, carte care încă mirosea a vopsea tipografică. Plus la aceasta domnul Cobzac a venit și cu un poem dedicate anume Eroului Ilie Mihalachi, scris cu doar câteva ore înainte de veni la Forițoaia Veche.

¹ Unghiul, anul XXXVI, nr.32(1237), 19 august 2022.

Eroii nu mor niciodată

In memoriam Ilie Mihalachi,

Eroii... nu mor... niciodată,
Cu totul li-i alta, me-ni-rea,
Războiul rămâne coșmarul,
Prin care-a trecut omenirea.

Eroii... rămân... în granitul,
Din care-i cioplit, chipul lor,
La umbră de nuci și salcâmi,
Să doarmă... sub... tri-co-lor.

Eroii..., se plimbă... prin vise,
Ei strigă prin somn, sunt copii,
Cu trupul, rămas, plin de răni,
Pentru părinți, mai sunt... vii!

E plin... ci-mi-ti-rul... de cruci,
De-o mare de flori pe morminte,
Le cântă... la cap... cio-câr-li-a,
Poetii... îi plâng... prin cuvinte!

14.08.2022, Cobzac Victor

Parohul bisericii din satul Florițoaia Veche, a dăruit bisericii o planșă cu membrii „Sfatul Țării, care au votat Unirea Basarabiei cu România la 1918. De asemenea parohul, a menționat că a venit timpul când trebuie să însușim lecția pentru acasă, odată și pentru totdeauna. Trebuie să știm să ne cinștim eroii, să le înveșnicim numele la cei care nu mai sunt printre noi și să-i căutăm pe cei care mai sunt în viață.

Simpozion științific

„Gara Feroviară din Ungheni-reper istoric și cultural”, 26 octombrie

Participanții din cadrul Simpozionului „Gara feroviară din Ungheni-reper istoric și cultural”

Promovarea valorilor istorice și culturale, în contextul noilor provocări, a cunoașterii și valorificării potențialului turistic național, este unul dintre obiectivele principale care revin instituțiilor de cultură (în special muzeelor), ONG-urilor de resort cultural și instituțiilor de învățământ. În acest context, orice activitate sau acțiune este binevenită și necesară, mai ales când lucrurile se fac calificat și cu specialiști de primă mână.

Simpozionul, organizat miercuri, 26 octombrie, în sediul gării feroviare vechi din Ungheni, a fost un exemplu cum poate fi valorificat, profesionist, elegant și frumos, un obiectiv istoric, cultural și turistic al locului: edificiul gării feroviare vechi.

Asociația Istoricilor ”Nicolae Iorga” din Ungheni (Președinte Corneliu Prepeliță), Muzeul de Istorie și Etnografie din localitate (director Vasile Iucal), Direcția Căilor Ferate din Moldova, Direcția Națională a Arhivelor, Școala de Muzică din mun. Ungheni, s-au întrunit pentru a arăta comunității locale și tuturor celor împătimiți de frumos, că, deși puține la număr, Ungheniul are lucruri în măsură să fascineze. Între acestea, bineînțeles, este și edificiul-instituție Gara feroviară din Ungheni, monument viu, de marcă, cu multă încărcătură sentimentală și istorică, unde s-au depănat nenumărate evenimente: bucurii și dureri, trăiri, așteptări, despărțiri etc.

Ansamblul de copii ”Bravissimo”, conducător Sîrbu Victor, de la Școala de Muzică din mun. Ungheni, a imprimat acțiunii și locului, prin ținuta superbă și repertoriul deosebit de vibrant, un profund suflu cultural național și, în același timp, modern și european.

În cadrul simpozionului s-a anunțat un lucru deosebit de important pentru păstrarea identității și cunoașterii adevărului istoric despre edificiul gării și anume, că în perioada interbelică acesta a purtat numele iluminatului voievod moldovean Vasile Lupu și că Direcția CFM a dat curs pozitiv demersului din 9 septembrie 2022 al Asociației Istoricilor "Nicolae Iorga" din Ungheni și a Muzeului de Istorie și Etnografie din Ungheni, de a reveni la această denumire, lucru care urmează să se întâmple la începutul anului 2023.

Cu un mesaj de salut, a venit Excelența Sa, Consulul Biroului Consular al României la Ungheni, Dl. Sorin Bădulescu, care a menționat că: "Importanța păstrării memoriei naționale prin monumente este deosebită, iar gara din Ungheni a fost, de-a lungul vremii, nu doar o instituție economică, dar și un element de memorie istorică și, totodată, de modernitate, în jurul căreia s-a clădit actualul oraș Ungheni".

Ședința în plen a Simpozionului de comunicări a fost deschisă de Vasile Iucal, directorul Muzeului de Istorie și Etnografie din Ungheni cu comunicarea „El făcut o incursiune în istoria construcției stației de cale ferată la Ungheni și, implicit, a edificiului gării, menționând că: "Drumul de fier a fost premisa esențială care a cauzat transformarea Ungheniului dintr-un mic sătuc în oraș".

Octavian Țâcu, doctor în istorie, în comunicarea sa a delectat asistența cu un interesant discurs despre importanța Ungheniului și, nemijlocit, a stației Ungheni în contextul evenimentelor care au precedat actul Marii Uniri cu Țara de la 1918.

Istoricul și cercetătorul Denis Bulancea de la Muzeul Ungheni, în alocuțiunea sa a evocat rolul funcționarilor Stației de Cale Ferată Ungheni în construcția bisericii "Alexandru Nevski" în anii 1903-1906, arătând că, inițial, aceasta s-a aflat în gestiunea căilor ferate.

Unul din partenerii Asociației Istoricilor Nicolae Iorga din Ungheni a fost și Agenția Națională a Arhivelor. ANA a pregătit o expoziție de documente scrise și fotografice privind istoria Gării Ungheni și rolul acesteia în viața economică și social-politică a ținutului nostru. Momente din evoluția nodului feroviar Ungheni în perioada țaristă și între cele două conflagrații mondiale au fost reconstruite în baza documentelor incluse în Fondul 2 „Cancelaria guvernatorului Basarabiei 1812–1917”, Fondul 6 „Administrația guberniei Basarabia, 1828 –1918, Fondul 1931 „Inspecțiile de exploatare a Căilor Ferate” și Fondul R.-3208 „Calea Ferată a Moldovei”, 1940–1974, păstrate de ANA. Documentele fotografice integrate în expoziție reflectă circulația bunurilor materiale și a pasagerilor, modificări ale aspectului exterior al clădirii Gării, vederi de interior ale sălilor de așteptare, ale depourilor și atelierelor, dar și procese de muncă în care erau implicați lucrători ai nodului feroviar Ungheni. Atât în economia expoziției cât și a simpozionului locul central a fost ocupat de personalitățile din sfera culturii, științei și politicii, de către demnitarii de stat străini și locali care au trecut prin gara Ungheni. În alocațiunea sa Aurelia Felea a menționat că: „Gările conservează memoria, iar uneori sunt, potrivit unei formule consacrate, "locuri ale memoriei", purtătoare de simboluri și borne în destine umane. Drumurile de fier reprezintă o emblemă a modernizării din secolul al 19-lea, cu explozia sa demografică și intensificarea comunicațiilor. De ele sunt legate evenimente dramatice precum migrațiile forțate, deportările și exterminările în masă din secolul trecut, dar și circulația practicilor, a inovațiilor, a bunurilor materiale. În prezent, în tot spațiul ex-socialist stații de cale ferată perimate și chiar tronsoane și-au încetat existența. O epocă în comunicații apune, alta, probabil, se naște”.

Vizite și treceri ale liderilor comuniști prin gara Ungheni în anii sovietici: 1. T. Jivcov - Bulgaria, 2. L. Brejnev - URSS, 3. Kim Ir-Sen - Coreia de Nord. (Sursa: ANA, DGAN, R. Moldova).

Iosif Broz-Tito,
președintele
Jugoslaviei, în vizită
în URSS, 1956.
Întâmpinarea în
Gara Ungheni. (Sursa
ANA DGAN, R. Moldova).

Aspectul fațadei clădirii gării Ungheni, anul 1981. Fotograf: S. Griguc.
Sursa: Agenția Națională a Arhivelor, fototeca, c.a. 3782.

Trenuri în gara Ungheni, 22.06.76.
Sursa: Agenția Națională a Arhivelor, fototeca, c.a. 3721.

Aspectul interior al sălii de așteptare pentru oaspeții de peste hotare a gării Ungheni, anul 1981. Fotograf: S. Griguc. Sursa: Agenția Națională a Arhivelor, fototeca, c.a. 12803.

Șeful de manevră al depoului stației de cale ferată Ungheni I, V. Cebotari (în stânga) și ajutorul său S. D. Darii în timpul lucrului, 10.07.75. Fotograf: A. Semichin. Sursa: Agenția Națională a Arhivelor, fototeca, c.a. 6325.

„În perioada sovietică, această gară a stat oarecum în umbră, iar acum – ca și monument istoric al raionului nostru, este timpul să-l repunem în valoare”, a menționat Maria Călin, profesoară de istorie la Liceul din Sculeni.

„Noi profesorii, ar trebui să culegem informațiile adunate de la cercetători și să le aducem copiilor în clase, ca mai apoi, să le formăm o gândire analitică și să crească cu idea că ei sunt cetățenii de mâine, care trebuie să promoveze valorile, cultura, dar și istoria țării, a localității noastre”, a dăugat Ana Negîrneac, profesoară de istorie din Gimnaziul „Grigore Vieru” din satul Țîghira².

Organizatorii exprimăm cele mai calde mulțumiri celor care au susținut și au contribuit la buna desfășurare a evenimentului: administrația gării vechi de la stația de cale ferată din Ungheni (dna Lilia Bernic), Școala de Muzică din mun. Ungheni, ansamblului de copii ”Bravissimo” (conducător Victor Sârbu), doamnei directoare Tereza Cazacu, antreprenorului Ion Poia, pentru realizarea planșelor cu imagini a interesantei expoziții documentare.

La data de **1 Decembrie 2022**, Asociația Istoricilor „Nicolae Iorga” din Ungheni a organizat o manifestație la Troița Martirilor Neamului Românesc prin care am sărbătorit Ziua Națională a României.

---

² Expresul, nr.41, 4 noiembrie 2022

Am fost onorați la această activitate cu prezența Excelenței Sale, consulul României al biroului consular din Ungheni, dl.Sorin Bădulescu. De asemenea preoții din cadrul protopopiatul de Ungheni a Mitropoliei Basarabie au ținut un parastas în memoria înaintașilor români care au contribuit la făurirea României Mari.

Cu un recital de poezie au venit elevii: Bogdan Prepeliță, cl.IV, L.T., „M.Eminescu”- „Acest pământ al nostru”, „Mă doare că îmi ești frate”; Bogdan Zaiț, cl.X, L.T., „V.Alecsandri”- .....; Cătălina Chelaru...

Activitatea a finalizat cu depunere de flori la Troiță apoi cu tradiționale Horă a Unirii. La mulți ani România, La mulți ani români de pretutindeni!

Simpozion științific

„Mitropolia Basarabiei-adevăr și continuitate”, 3 decembrie 2022

La data de 3 decembrie 2022, în sala de ședințe a Consiliului Raional Ungheni s-a desfășurat Simpozionul științific „Mitropolia Basarabiei-adevăr și continuitate”, cu prilejul împlinirii a 30 de ani de la reactivarea Mitropoliei Basarabiei. Activitatea a început cu un recital de poezie al elevilor din instituțiile de învățământ din raion dedicate Marii Uniri.

Cu un mesaj de salut celor participanți a venit vicepreședintele Asociației Istoricilor „Alexandru Moșanu”, domnul Ion Negrei care a felicitat participanții cu ziua Marii Uniri. Ulterior a menționat despre însemnătatea organizării unui asemenea Simpozion în Ungheni.

Ulterior cu un mesaj de salut a venit protopopul Protopopiatului de Ungheni, Vasile Alcaz, carea în alocuțiunea sa a salut publicul prezent, după care a realizat

un scurt istoric al Protopopiatului de Ungheni a Mitropoliei Basarabiei menționând:

„Protopopiatul Ungheni se află sub jurisdicția canonică a Arhiepiscopiei Chișinăului sub oblăduirea IPS Petru, Arhiepiscop al Chișinăului Mitropolit al Basarabiei și Exarh al Plaiurilor. În 2005 erau 2 parohii(satul Cornești și Romanovca) și o mănăstire(Sf.Ilie din Cornești, înființată în 2002). Din octombrie 2006, au aderat 17 parohii, dar tocmai în 2011 au fost înregistrate la Ministerul Culturii, deoarece au avut

foarte multe piedici și amenințări. Fiind ani grei, am trecut prin multe ispite și încercări. Ulterior 4 din ele au trecut înapoi la Mitropolia

Moldovei(biserica Alexandru Nevski din mun.Ungheni și bisericile din Unțești, Morenii Vechi, Blîndești). Necătând la aceste presiuni impuse de autorități și de cei din Patriarhia Rusă, preoții au dat dovadă de credință tare și puternică, iubire de neam.

În 2018 Protopopiatul Ungheni era constituit din 15 parohii și patru mănăstiri, iar acum sunt 23 de parohii, patru mănăstiri și 32 de clerici, patru parohii fiind în construcții- mun.Ungheni în cartierul Dănuțeni, Sculeni, Țîghira, Cornești orașel.

O problemă este și hărțuirea anumitor preoți care decid să adere la Mitropolia Basarabiei de către autoritățile locale și central, dar și către reprezentanții Mitropoliei Moldovei, Patriarhia Rusă. Dar știm că smerenia ne ajută să ne îndreptăm, să refacem legătura cu Dumnezeu, pe care o slăbește și o strică mândria. Smerenia ne înalță duhovnicește și ne apropie de Dumnezeu. Să folosim timpul pentru ca în smerenie, să creștem duhovnicește și să ne umplem sufletele de lumină” a menționat protopopul Vasile Alcaz.

Apariții editoriale

În anul 2022 asociația a scos de sub tipar numărul 15 al revistei raionale de specialitate PATRIMONIUL ISTORIC. Numărul include articole la toate cele 4

rubrici ale revistei: Istorie națională, Istorie locală, Viața spirituală, Portofoliul didactic.

La rubrica ISTORIE NAȚIONALĂ a contribuit Alexandru Arseni, dr.habilitat în drept, profesor universitar cu articolul *"Reunificarea națională și teritorială a românilor- legalitate și legitimitate"*, în care argumentează necesitatea reunirii Rep. Moldova cu România, existând dovezi legale acestui proces, atât în plan intern, cât și extern. Domnia sa aduce dovezi pertinente.

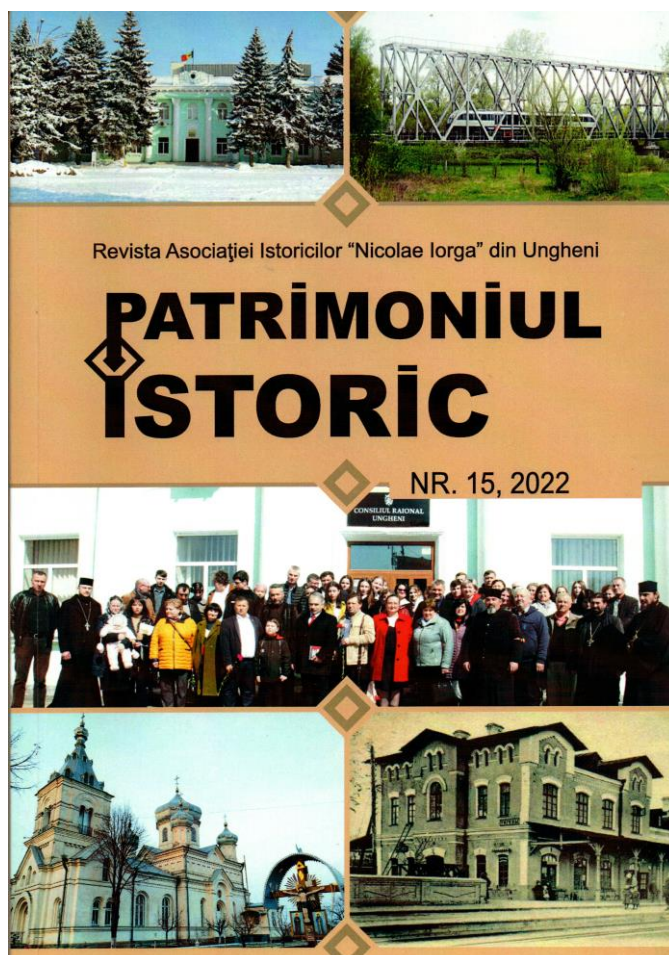
Un alt articol al rubricii este *"Între compromisul de la Iași și consensul de la Chișinău: calea spre unirea din 27 martie / 9 aprilie 1918"*, scris de către doctorul în istorie, profesor universitar Octavian Țicu. În articol autorul subliniază că, în preajma Marii Unirii de la 1918, Basarabia a avut de înfruntat pericole și compromisuri, explicând șirul evenimentelor derulate.

Profesoara de istorie Adriana Nastas a contribuit cu articolul *"Pătrunderea capitalului străin în economia Basarabiei la sfârșitul secolului XIX- începutul secolului XX"*.

Doctorandul Sorin Șcleruc a venit cu un articol interesant despre propagandă cu titlul *"Propaganda ca fenomen social și politic: istoric și evoluție"*.

Rubrica ISTORIE LOCALĂ a fost completată cu articole dedicate istoricului satelor din raion, file din istoria unor obiective vernaculare și de arhitectură locală, tematica arhivelor:

1. Andrei Eșanu, Valentina Eșanu, *Scurt istoric al satului Sculeni, însoțit de un document din 1941;*
2. Corneliu Prepețiță, *Întâlnirea dintre Mircea Snegur și Ion Iliescu la 25 ianuarie 1992 la Casa Albă din Ungheni;*

3. Vasile Iucal, *Gara Pașilor Pierduți. File din istoria Gării vechi din orașul Ungheni*;
4. Corneliu Prepelită, *Vizitele unor mari demnitari și oameni de cultură prin Gara Ungheni*;
5. Liliana Rotari, Tudor Ciobanu, *Un crâmpoi din viața profesorului Nicolae Frolov, reflectat în rapoartele din anul 1936 ale Chesturii Poliției Iași*;
6. Eudochia Goian, *Cișmelele satului Costuleni*;
7. Tatiana Chrtocă, Zinaida Bunescu, *Aspecte referitoare la istoria constituirii și la conținutul Fondului arhivistic "Casa noastră"*.

În paginile rubricii VIAȚA SPIRITUALĂ au fost incluse articolele referitoare la istoria Mitropoliei Basarabiei, la istoria unora dintre locașurile ecleziastice din raionul Ungheni și aportul adus vieții spirituale de către clerul creștin ortodox:

1. Ion Negrei, *Înființarea Mitropoliei Basarabiei*;
2. Pr. Viorel Cojocaru, *Părintele Paul Mihail, relevat în revista "Luminătorul" din perioada interbelică*;
3. Iurie Cujbă, *Mănăstirea Rudi în context istoric și natural*;
4. Alexandru Cerga, *Istoria Bisericii "Tuturor Sfinților" din satul Unțești*;
5. Denis Bulancea, *Clerul slujitor al bisericii ortodoxe din satul Sculeni, raionul Ungheni*;
6. Corneliu Prepelită, *Istoria Bisericii "Tăierea Cinstului Cap al Sfântului Ioan Botezătorul" din satul Pîrlița*.

Rubrica PORTOFOLIUL DIDACTIC a revistei conține trei articole, care vin în ajutor profesorilor de istorie prin informații cu tematica învățării bazate pe proiect la istoria locală și formarea competențelor elevilor la disciplina ISTORIE:

1. Oxana Sorici, *Activitatea de învățare în bază de proiect la istorie și formarea / dezvoltarea competențelor elevilor*;
2. Dorin Popa, *Considerații generale despre didactica istoriei în Republica Moldova*;
3. Maria Călin, *Spectacol istoric "Să nu ne răzbunați, dar să nu uitați!"*.

Toate articolele acestui număr al revistei PATRIMONIUL ISTORIC, de fapt, la fel cum și celelalte, servesc drept suport în studiul istoriei naționale și locale.